

Пенсионно осигуряване в Европа

ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ ПЕНСИИТЕ СЕ ПОВИШАВАТ ВСЯКА ГОДИНА СПОРЕД ИНДЕКСА НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ НА СТОКИТЕ

● **От 35 милиона души в трудоспособна възраст 10,5 милиона членуват в професионални схеми и още 10 милиона - в лични пенсионни схеми**

Демографските промени са предизвикателство пред пенсионните схеми.

Населението в Обединеното кралство, както в повечето европейски страни, бавно застарява. Смята се, че между 1998 и 2040 г. броят на пенсионерите ще нарасне с 50% - от 10,5 милиона на 15,5 милиона души. Това се дължи на рекордната раждаемост, последвала Втората световна война и продължила до 60-те години на XX век, както и на по-високата продължителност на живота като резултат от подобреното здравеопазване. Съотношението между работещото население и пенсионерите във Великобритания също се променя, но не така драстично, както в много други европейски страни. През 2040 г. на всеки пенсионер ще се падат 2 - 4 работещи, докато сега те са 3 - 4.

Ще се увеличават държавните разходи за пенсии, тъй като броят на възрастните хора расте. Но благодарение на водената политика се очаква да намалее делът от brutния вътрешен продукт, предназначен за държавните пенсии въпреки увеличението брой пенсионери.

ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПЕНСИЯ И ИНДИВИДУАЛНИТЕ ПЕНСИОННИ СХЕМИ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ СА ИЗРАЗ НА ОПРЕДЕЛЕНО БЛАГОСЪСТОЯНИЕ.

Тъй като при тях са налице реални спестявания, човек придобива чувство за собственост, което при държавните пенсии по принцип липсва. Пазарната стойност на финансовите средства от професионалните и индивидуалните пенсионни схеми във Великобритания се оценява на около 975 милиона лири стерлинги - повече, отколкото в страните от Европейския съюз, взети заедно. Професионалните пенсионни схеми се управляват доброволно от работодателите или от група работодатели и осигуряват на техните служители допълнителна пенсия, а често и други помощи, като еднократна сума в случай на смърт при трудова злополука.

Работодателите внасят осигуровки (в допълнение към осигуровките от страна на работника) и поемат административните разходи по схемата. Индивидуалните пенсии са достъпни за всеки, който работи.

Съществуват два основни типа пенсии:

- със специално предназначение (която не е достъпна за самонаетите, защото те са изключени от държавната пенсионна схема, свързана със спечеления доход);
- обикновена индивидуална пенсия (достъпна за щатни и самонаети работници).

От 35 милиона души в трудоспособна възраст във Великобритания 10,5 милиона членуват в професионални схеми и още 10 милиона - в лични пенсионни схеми.

Около 86% от пенсионерите получават приходи както от държавата, така и от частни източници. 60% от всички пенсионери имат доходи от професионални пенсии. Средната професионална пенсия за една седмица е 92 лири, а хората, които са се пенсионирали наскоро, получават средно по 126 лири. Тези средства са независими от основната държавна пенсия.

лиона лири, или 37% от всички разходи в социалната сфера.

С много малки изключения професионалните пенсионни схеми и индивидуалните пенсии представляват реални спестявания от налични капиталови средства. Професионалната пенсия може да не изисква работникът да плаща осигуровки - тогава само работодателят внася определени суми. Когато организира схемата, работодателят въвежда нейните принципи - дали ще плащат и работниците, какъв ще е размерът на отделните ставки. За да изпълнят данъчните изисквания, работодателите са длъжни да вла-

трудов стаж за жените ще се увеличава поетапно, докато пенсионната възраст при тях се изравни с тази за мъжете. Хората, които са плащали вноски през по-малко от 90% от трудовия си стаж, но поне през 25%, получават намалена пенсия. А тези, при които процентът е под 25 (около 10 години), нямат право на основна пенсия.

Изплащането на държавната пенсия не може да започне по-рано от установената възраст. Ако човек продължи да работи и след тази възраст, може да получава пенсия независимо от доходите си и без те да влияят на нейния раз-

вноските на съпругата си, при условие, че тя е родена след 05.04.1950 г.

Вторият стълб на държавната пенсионна схема зависи от дохода.

Хората могат да се откажат от тази пенсия, ако участват в професионална или индивидуална пенсионна схема.

При тази схема, основана на дохода, се получава допълнителна пенсия, която се изчислява по формула в зависимост от вноските и възнагражденията след 1978 г., когато се въвежда схемата. Първоначално целта е да се осигури допълнителна пенсия, равна на 25% от доходите между определен минимум и максимум през най-добрите 20 години от трудовия стаж. Но след 1988 г. този процент е вече 20. Промяната е в сила за хората, навършващи пенсионна възраст между 1999 и 2010 г. Изискването за 20-те най-добри години също отпада и сега тази пенсия се определя върху целия трудов стаж. Жените, които получават вдовишка пенсия (и вдовците, навършили пенсионна възраст, чиято починала съпруга също е била на възраст за пенсия), могат да наследят 100% този вид пенсия на своя брачен партньор. От началото на 2003 г. наследяваната сума е вече 50%.

Както основната пенсия, така и пенсията, базирана на доходите, се повишават всяка година според индекса на потребителските цени на стоките. Увеличението ежегодно се въвежда от април, като се взема предвид индексът за септември предишната година. Целите на правителството са да се постигне сигурност за хората, които не могат да се издържат сами, както и да се улеснят другите, които са способни да заделят средства. Сегашната система не предоставя такава сигурност на пенсионерите, които не могат да поемат издръжката си или защото не са конкурентни на трудовия пазар, или защото доходите им са твърде ниски.

От април 1999 г. на всички пенсионери е гарантиран определен минимален доход. От април 2000 г. той е 78 лири за сам човек и 121 лири за брачни двойки, като при по-възрастните сумите се увеличават. Тези минимални средства растат заедно с доходите.

ИЛЕАНА СТОЯНОВА

мер. Ако обаче някой реши да отложи пенсионирането си най-малко със седем седмици и най-много с 5 години и през този период не получава други средства от държавата, пенсията му ще се увеличи със 7,5% годишно. След април 2010 г. мъжете и жените ще могат да отлагат пенсионирането си колкото пожелаят и тогава увеличението ще бъде с около 10% годишно.

Основната пенсия има постоянна стойност и зависи от броя на годините, през които са плащани осигуровки.

Когато омъжената жена навърши 60 г., може да получи основна пенсия на базата на осигуровките, които сама е плащала или които съпругът ѝ е внасял, при условие че той е навършил 65 г. и вече получава основна пенсия. Жената има право да избере от тези два варианта по-високата пенсия. Ако пенсията, базирана на личните ѝ вноски, е по-малка от максимума, който една съпруга може да получава според вноските на мъжа си, двете суми се съчетават, за да достигнат този максимум. От 2010 г. и мъжът ще може да получава основна пенсия според

раст за пенсия), могат да наследят 100% този вид пенсия на своя брачен партньор. От началото на 2003 г. наследяваната сума е вече 50%.

ИЛЕАНА СТОЯНОВА

Пенсионната система в Обединеното кралство се основава на сътрудничество между държавата (която осигурява базираната на вноски държавна пенсия и държавната пенсионна схема, свързана със спечеления доход), работодателите (те организират професионалните пенсионни схеми) и участниците в индивидуални пенсионни схеми.

Интересен е фактът, че и във Великобритания пенсионноосигурителната система, подобно на България, се състои от три стълба.

Първият стълб е основната държавна пенсия.

Вторият стълб е съ-

работа, както и самонаетите, с изключение на много ниско платените, са длъжни да плащат национални осигурителни вноски. Това им дава право на основна държавна пенсия. Щатните работници трябва да внасят и по втория стълб, освен ако вместо това не изберат да участват в индивидуална пенсионна схема. Ако хората предпочетат този втори вариант, плащат по-ниски национални осигурителни вноски, а правителството внася определени по-ниски суми по индивидуалната схема на всеки от тях.

На хората, които не работят поради болест или са безработни, ако отговарят на определени условия, се признават изплатени вноски, които се зачитат за основната държавна пенсия и за някои други помощи, отпускани от държавата. Онези, които не работят по други причини (например пълнолетни редов-

ни студенти) или чиито доходи са под даден минимум, могат доброволно да плащат вноски към държавната схема. Социално защитени са хората с ниски доходи, когато отглеждат дете или се грижат за други членове от семейството. При това не се отпускат средства, а се съкращава осигурителният период, нужен за получаване на пълната основна пенсия (като той не може да стане по-малко от 20 години).

Държавната пенсионна схема се финансира чрез вноски от работещото население

четание от държавна пенсия и най-вече лични пенсионни спестявания. Това е допълнение към основната държавна пенсия. Тук влизат държавната пенсионна схема, базирана на дохода, професионалните и индивидуалните схеми.

Третият стълб обхваща доброволните лични спестявания над задължителния минимум. Около 14 милиона работници имат допълнителна пенсия.

Съчетанието на първия и втория стълб осигурява на много хора добра степен на защита. За онези, които не са в състояние да си осигурят задоволителна втора пенсия, се предвижда определен гарантиран доход.

Всички хора на щатна